

E L S Ő K Ö N Y V

A barátság forrása

Elréd: No végre-valahára egyedül vagyunk. Remélem, Krisztus harmadiknak itt van közöttünk. Közel s távol nincsen senki, aki bizalmas beszélgetésünket félbeszakítaná. Semmi zaj, semmi nesz nem zavarja magányunk meghitt csöndjét. Most hát rajta, kedves, öntsd ki a szívedet! Mondj el mindent nyugodtan a barátodnak! Igyekezzünk jól felhasználni szabadidőnket és a hely csöndjét. Téged bánt valami! Az előbb, mikor a testvérek között ültem, mindenfelől megrohantak kérdéseikkel: egyik kíváncsi volt valamire, a másik értekezéséről kérte ki a véleményemet; egyik a Szentírás felől érdeklődött, a másik erkölcsi problémát feszegetett; egyik a bűnök, másik az erények felől faggatta nézeteimet. Mindenki beszélt, csak te hallgattál. Néha fölemelted a fejedet, mintha csak mondani akartál volna valamit; de mintha a torkodon akadt volna a szó, ismét lehajtottad a buksidat és hallgattál. Egyszer tüntetve félrevonultál, majd kellemetlen arccal tértél vissza. Mindebből világosan megértettem, hogy neked is volna ugyan mondanivalód, de mondókád nem való a nagy nyilvánosság elé, s így négy szemközt szeretnél velem beszélni.

Ivo: Valóban, így van, atyám. Nagyon köszönöm neked, hogy szíveden viseled a fiad bajlakolását. Csak sze-

rető szíved találhatta ki vajudó gondolataimat, forró kívánságaimat. Nagy kéréssem volna hozzád: ha megengednéd, hogy valahányszor az itteni testvéreket meglátogatod, vagy ha ez nem lehet, legalább egyszer négyszemközt önthessem ki előtted egészen a szívemet.

Elréd: Szívesen teljesítem kérésedet. Sőt megvallom őszintén, örülök, hogy nem szereted az időpazarló fölös szószátyárkodást, hanem mindig csak üdvös és lelki haladásodra szükséges tárgyak foglalkoztatnak. Beszélj hát nyugodtan! Avasd be barátodat minden ajosbajos gondolatodba. Talán te is hasznát veszed a megnyílásodnak, de bizonyos, hogy én is tanulok belőle. Mind a ketten adunk egymásnak, hát így mind a ketten gazdagabbak is leszünk. Öntsük ki hát egymásnak a szívünket, mert mind a ketten többek leszünk.

Ivo: Hálás örömmel fogadom a jóságodat. Sajnos, azt hiszem, én ugyan nem adhatok neked semmit. Hát még hogy tudnálak valamire tanítani! Én csak tanulni szeretnék, kortyintani szeretnék a te gazdag lelkedből. Fiatal korom, tapasztalatlanságom és az irántad való köteles tisztelet mind csak erre készítenek.

De nehogy a drága időt fölös szóbeszéddel elherdáljam, szíves engedelmeddel rátérek a tárgyra. Engem a lelkibarátság érdekel nagyon. Kérlek, világosíts fel, mi az a lelkibarátság. Hasznos-e, vagy csak kevesek kiváltsága, s ha keveseké, kinek lehet benne része, kinek nem, hogyan kell ezt a barátságot sértetlenül megőrizni, hogyan kell ápolni, öntözni, hogy végestelen-végig szent és tiszta maradjon.

Elréd: Kissé csodálkozom, hogy hozzám fordulsz ezzel a kérdés-csomóval. Minden iskolázott gyerek tudja, hogy az ókor kiváló bölcsei és tanítói alaposan, kimeri-

tően megfeleltek mind e kérdésekre. Hiszen te is jártál iskolába! Mind a ketten ugyanazokat a tanulmányokat végeztük. Te is olvastad M. Tullius Cicero könyvét a Barátságról. Cicero itt bőségesen elmondott mindent, amit a barátságról csak elmondani lehet. Nem is szólva arról, milyen pompás a stílusa, milyen világosan felsorolja a barátság összes kellékeit, a baráti élet parancsolatait.

Ivo: Ezt a könyvet én is ösmerem. Valamikor nagy élvezettel olvastattam. De mióta megnyilott előttem a szentíratok édessége, mióta Jézus édes neve foglalta le teljesen szívemet, olvashatok, hallgathatok én bármit, legyen még oly szép a gondolat, még oly szép a nyelvezet, üres és értelmetlen nékem a Szentírás szava nélkül, Jézus édes nevének méze nélkül. Éppen ezért szeretném, hogy Tullius gondolatait, ha helyesek és mindazt, ami beszélgetésünk során még fölmerül, a Szentírás tekintélyével tudnád számomra elfogadhatóvá tenni. Mert ha köztünk szó lehet barátságról, annak nyilván Krisztusból kell táplálkoznia; a barátság célja és gyümölcse pedig az, hogy minél közelebb kerüljünk általa Krisztushoz. Főként erre nézve szeretnék tőled felvilágosítást kapni, atyám. Mert biztos vagyok benne, hogy Tullius, aki nem ismerte Krisztust, a mondottak alapján az igazi barátság lényegét sem ismerhette.

Elréd: Bevallom, meggyőztél, Ivo, hogy az imént kissé felületes voltam. Túlbecsültem veled szemben a tudásomat. Most tehát már nem akarlak tanítani, hanem inkább csak beszéljünk egymással. Hiszen te mutatál rá a helyes útra, amelyen mind a kettőnknek haladnunk kell. Te gyujtottad föl mindjárt beszélgetésünk kezdetén azt a ragyogó fényt, melynek világa nem engedi, hogy rossz utakon bolyongjunk. Nyugodt vagyok, ez

a fénysugár biztosan elvezet a célhoz, mely felé törekszünk.

Istenem, mi igazabbat, találóbbat és mélyebbet lehetne a barátságról mondani, mint azt, hogy Krisztusból kell erednie, Belőle táplálkoznia, és hogy végcélja maga Krisztus. Nos hát, te mondd meg, melyik pontnál kezdjük a beszélgetésünket.

Ivo: Legelőször talán azt kellene tisztáznunk, hogy mi a barátság. Hiszen fölösleges szószaporitássá lehetne az eszmecsere, ha azt sem tudnók pontosan, hogy tulajdonképpen miről is beszélünk.

Elréd: Azt hiszem, egyelőre legalább te is megelégszel a Tullius meghatározásával: „A barátság többeknek közös jóakarattal és szeretettel párosult meg egyezése minden isteni és emberi dologban.”

Ivo: Ha te ezzel megelégszel, gondolom, magam sem kívánhatok többet.

Elréd: Ha tehát két ember vallásos és nem vallásos kérdésekben azonos nézetet vall, ha egy az akaratuk, ha közös jóakarattal párosult szeretet fűzi őket egymáshoz, akkor ezek között tökéletes barátság van.

Ivo: Ezt gondolod? Én nem látom olyan tisztán, hogy a pogány író mit érthetett a „jóakarát” és a „szeretet” szavakon.

Elréd: Szereteten minden valószínűség szerint a benső vonzalmat érti, jóakaraton pedig ennek külső tettekben való megnyilvánulását. Mert mindig kedves, kellemes és értékes számunkra az a tudat, hogy mind a ketten egyformán érzünk, egyformán gondolkozunk, és nincsen tisztább öröm annál, mint mikor a másik iránt érzett jóakaratainkat tettekkel is kifejezzük.

Ivo: Őszintén megvallom, kezd nekem tetszeni ez a

meghatározás, ahogyan te értelmezed. De valami még gondolkodóba ejt. Ez a meghatározás pogányokra, zsidókra, gonoszokra épp úgy érvényes, mint ránk, jó keresztényekre. Már pedig nekem az a meggyőződésem, hogy Krisztus nélkül nincsen igazi barátság.

Elréd: Később majd úgyis megválnak, hogy a meghatározás sokat mond-e, vagy keveset. Ami sok, azt kivetjük belőle, ami kevés, majd megpótoljuk. Ha nem tartod is egészen tökéletesnek, indulásnak jó: egyelőre megérted belőle valahogy, mi is a barátság.

Ivo: Bocsáss meg, atyám, hogy olyan nehézkes vagyok, de nem tudok vele megelégedni. Ha talán magyaráznád, mit jelent maga a jóbarátság, esetleg tisztában látnék.

Elréd: Hát megkísérlem. De kérlek, ne követelj tőlem túlságos sokat. Hogyan magyarázhatnám meg világosan azt, amivel magam sem vagyok teljesen tisztában. Azt hiszem, a barátság (*amicitia*) az *amor* szóból származik, amely szeretetet jelent. Az *amor*-ból lett *amicus*, barát, ebből pedig *amicitia*, barátság. A szeretet pedig az értelmes lélek vonzalma valami iránt, amit vágyódva keres, vágyódva kíván; ha rátalál, boldogan birtokolja, és igyekszik mindörökre megtartani. Erről a vonzalomról, amennyire szerény tehetségemtől tellett, részletesen irtam a *Speculum charitatis* c. könyvemben, melyet bizonyára te is jól ismersz.

Amicus, barát, *amoris custos*, a szeretet őre, vagy mások szerint *animi custos*, lelkemnek őre. Ez is elfogadható, mert a barát valóban őrzi a köztünk levő szeretetet, sőt őrködik a lelkemen is, melynek titkát ismeri és vigyáz rájuk. Őrködik továbbá, hogy semminő hiba, vagy bűn be ne szennyezze a lelkemet, velem örül, ha